

УДК 614.8(078.8)

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ОСНОВ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Семенець Л.М., к. пед. н.,
доцент кафедри охорони праці та цивільної безпеки
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Васильєва Р.Ю., к. пед. н., доцент,
доцент кафедри охорони праці та цивільної безпеки
Житомирський державний університет імені Івана Франка

У статті обґрунтовано необхідність впровадження методу проектів як одного з ефективних способів організації самостійної роботи студентів закладів вищої освіти під час вивчення основ охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Виокремлено етапність організації роботи студентів над навчальним проектом під час вивчення тем із запропонованого курсу.

Ключові слова: проект, проектування, проектна діяльність, метод проектів, проектна технологія.

В статті обоснована необхідність впровадження методу проектів як одного з ефективних способів організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів при вивченні основ охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Виділена етапність організації роботи студентів над навчальним проектом при вивченні тем із запропонованого курсу.

Ключевые слова: проект, проектирование, проектная деятельность, метод проектов, проектная технология.

Semenets L.M., Vasylieva R.Yu. PROJECT METHOD AS TECHNOLOGY OF TEACHING STUDENTS THE BASICS OF LABOUR PROTECTION AND LIFE SAFETY

The article substantiates the necessity of implementing the method of projects as one of the effective ways of organizing independent work of higher educational institutions students while studying the Basics of Labor Protection and Life Safety.

The phases of organization of students' work at the educational project during the study of topics from the above given course are singled out.

Key words: project, design, project activity, project method, project technology.

Постановка проблеми. Наразі широко обговорюється питання про модернізацію освіти, метою якої є створення умов для підвищення якості навчально-виховного процесу.

Інформаційні потоки, які з кожним днем зростають, потребують осмислення й структурування людським інтелектом. Не винятком із цих глобальних процесів є й виховання та освіта студентів із безпечної життєдіяльності, яка за останні десятиліття значно змінилася й набула нового змісту. Дисципліна «Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності» в закладах вищої освіти стала необхідною в сучасних умовах інтенсивного розвитку урбанізації, техногенного навантаження й надзвичайних ситуацій, які з великою частотою виникають сьогодні в Україні. Актуальність даного питання має місце в сучасному освітньому середовищі, адже сьогодні якісне викладання цього курсу не може здійснюватися без впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз попередніх досліджень свідчить, що актуальні питання організації навчання студентів основам охорони праці та безпеки життєдіяльності порушено в роботах С. Гвоздів, Д. Зеркалова, О. Запорожця, І. Іванової, Т. Лаврук, О. Кобилянського та інших. Проблеми використання методу проектів у навчальному процесі присвячені роботі: Р. Борисової, І. Бруснікіна, С. Бушуєва, Дж. Дьюї, У. Кілпатрік, В. Коровіної, В. Лисицького, С. Ніколаєвої, Є. Полат, Є. Петровського, С. Шацького та інших. У той же час існує низка питань зазначеної наукової проблеми, які залишаються маловивченими.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є: розкрити сутність методу проектів в освітній діяльності студентів закладів вищої освіти, охарактеризувати вимоги до організації їхньої роботи над навчальним проектом під час вивчення курсу «Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності».

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних наукових педагогічних джерелах, розробках, довідниковій літературі наявні різні терміни (категорії, поняття) для окресленої проблеми дослідження. Як стверджують С. Бушуєв, Н. Бушуєва, проект – це дії в умовах обмеженого обсягу часу та засобів, що спрямовані на досягнення визначеного комплексу кінцевих продуктів (завдання проекту визначаються його задумом) згідно зі стандартами й вимогами, що висуваються до якості виконаних робіт [1, с. 117].

Як зазначає К.Я. Климова, студентський проект – це кінцевий оригінальний продукт інтерактивної проектної діяльності майбутніх фахівців як креативних особистостей, де викладач є координатором, консультантом проекту [2, с. 124].

Найбільш поширеною є класифікація проектів, запропонована Є. Полат. Дослідниця акцентує увагу на особливостях проектів, які можуть застосовуватися й в позаурочний час. Аналіз досліджень із питань класифікації проектів (Є. Полат, О. Доненко та інші) дає можливість окреслити такі види проектів: 1) за характером домінуючої в проекті діяльності: пошуковий, дослідницький, інформаційний, творчий, ігровий, конструкційний, практико-орієнтований, орієнтований; 2) за мірою реалізації міжпредметних зв'язків: предметний проект у межах однієї галузі знань, міжпредметний проект на межі різних предметів; 3) за характером координації проекту: безпосередній (жорсткий чи гнучкий), опосередкований, прихований; 4) за характером контактів: серед учасників одного класу, школи, міста, регіону, держави, різних держав світу; 5) за складом учасників проекту – індивідуальний, колективний, парний, груповий, масовий; 6) за характером партнерських взаємин між учасниками проектної діяльності: кооперативний, змагальний, конкурсний; 7) за тривалістю виконання проекту: довготривалий, середньої тривалості (від тижня до місяця), короткостроковий [3; 4].

Для того щоб долучити кожного студента до активного пізнавального та пошукового процесу, необхідно створити освітнє середовище. Це дасть можливість забезпечити вільний доступ до різних джерел інформації. Серед інноваційних технологій, що доцільно використовувати в процесі викладання основ охорони праці та безпеки життєдіяльності, необхідно виділити метод проектів.

Так, поняття «метод проектів» визначено як «організацію навчання, за якою учні набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань –

проектів» [5, с. 205]. У словнику з професійної освіти подано тлумачення таких понять, як «метод проектів» («заснована на прагматичній педагогіці форма організації навчання, яка полягає в тому, що учні самі намічають собі певні практичні завдання (проекти) і в процесі їх виконання здобувають знання і набувають навичок» [6, с. 280]), а також «проектування» («створення проекту – прототипу, прообразу передбачуваного або можливого об'єкта» [6, с. 270]).

А. Флітнер визначає проектну діяльність як навчальний процес, в якому обов'язково беруть участь розум, серце і руки, тобто осмислення самостійно добутої інформації здійснюється через призму особистого відношення до неї й оцінку результатів у кінцевому продукті [7].

Є. Полат у роботах використовує поняття «метод проектів», значення якого тлумачить як спосіб досягнення дидактичної мети на основі детальної розробки проблеми, яка має завершитися практичним результатом. Дослідницею обґрунтовано вимоги до застосування методу проектів, а саме: 1) наявність значущої в дослідницькому, творчому плані проблеми, що передбачає застосування інтегрованого знання, здійснення дослідницького пошуку для її вирішення; 2) практична, теоретична значущість очікуваних результатів; 3) обов'язковість самостійної (індивідуальної, групової) діяльності учнів на заняттях або в позаурочний час; 4) структурування змістовної частини проекту (із визначенням поетапних результатів і розподілом ролей); 5) застосування дослідницьких методів, що передбачає визначення проблеми й завдань дослідження, формулювання гіпотези, обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, підбиття підсумків, коригування, укладання висновків [8].

Як наголошує І. Єрмакова, метод проектів – це «інструмент, який створює унікальні передумови для розвитку ключових компетенцій (соціальних, полікультурних, інформаційних, комунікативних та інших) і самостійності учня в осягненні нового, стимулюючи його природну допитливість та творчий потенціал» [9].

У нашій практиці цей метод використовується як форма навчально-пізнавальної активності студентів, що полягає в мотивованому досягненні свідомо поставленої мети для створення творчих проектів, забезпеченні єдності й наступності всіх аспектів процесу навчання [10].

Якщо говорити про метод проектів як педагогічну технологію, то вона передбачає сукупність дослідницьких проблемних

методів, творчих за своєю діяльністю [11]. Як зазначає О. Рибіна, «метод проектів – це педагогічна технологія, орієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх використання і здобуття нових» [12].

Науковці визначають кілька етапів роботи над проектом. Так, К. Климова виділяє взаємопов'язані компоненти проектної технології:

1) мотиваційний (актуальна проблема, мета, завдання проекту, практична значущість очікуваного продукту);

2) змістовий (зміст і обсяг інформації, необхідної для опрацювання і засвоєння учасниками проекту);

3) організаційно-виконавчий (функції учасників проекту, етапи і способи проектної діяльності, форми і засоби одержання і презентації кінцевого продукту проектної діяльності);

4) аналітичний (способи аналізу і самоаналізу (рефлексії) результатів проектної діяльності) [2].

За формулюванням С. Сисоєвої, метод проектів є однією з педагогічних технологій, яка відображає реалізацію особистісно орієнтованого підходу в освіті.

Більшість дослідників схильні розглядати метод проектів як технологічну діяльність. Комп'ютерне навчання реалізує технологічний підхід, котрий репрезентує спосіб дій у процесі розв'язування базових, навчальних і навчально-теоретичних задач із дисципліни.

Застосування ІКТ пов'язуємо зі створенням навчальних проектів дослідницько-пошукового типу, метою яких є можливість самостійно набути знання в процесі вирішення практичних завдань або проблем. Організація роботи студентів над навчальним проектом під час вивчення теми з курсу «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності» здійснюємо за схемою:

1. Вибір теми проекту, визначення кількості його учасників.

2. Організація навчального діалогу з метою чіткої постановки навчально-теоретичної задачі-проблеми, що має розв'язуватися в рамках вибраної теми. Обґрунтування її значущості, місця і ролі в майбутній професійній діяльності.

3. Колективне конструювання системи завдань, що мають розв'язуватися в рамках поставленої проблеми.

4. Розподіл завдань, організація колективно розподіленої дослідницько-пошукової діяльності (групової, парної, індивідуальної).

5. Контроль та змістова оцінка попередньо одержаних даних, знайдених способів розв'язування.

6. Захист проекту, його презентація та опанування. Змістова зовнішня оцінка проекту та формулювання висновків щодо його реалізації в майбутній професійній діяльності.

7. Постановка навчально-дослідницької задачі, що пов'язана з розробленим проектом і має розв'язуватися індивідуально під час виконання дипломних робіт.

У рамках визначеної організаційної схеми (на третьому і четвертому кроці) застосовуються теоретичні методи дослідження, до яких належать історичний і логічний, аксіоматичний і структурно-системний, моделювання та сходження від абстрактного до конкретного.

Отже, метод проектів, який застосовується під час організації самостійної роботи студентів, сприяє вирішенню педагогічних завдань:

1) організує навчальний процес у дослідницькій формі (постановка проблеми; формулювання мети й завдань; висунення гіпотези, її практична реалізація; планування подальших досліджень);

2) забезпечує практичну, прикладну значущість здобутих знань із курсу «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності»;

3) активізує структурні компоненти навчально-професійної діяльності (потребово-мотиваційний, цільовий, задачний та операційний);

4) слугує формуванню студента як суб'єкта самоосвітньої діяльності в галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності;

5) розвиває дослідницькі, комунікативні й творчі здібності як феноменологічні характеристики в структурі особистості студента.

Висновки з проведеного дослідження. Використання методу проектів є важливим засобом організації самостійної роботи суб'єктів навчання. У контексті нашого дослідження послуговуючись представленою навчально-методичною моделлю, а також використовуючи окреслений спосіб колективно-розподілених дій, студенти реалізують проектну технологію, розробляють навчальні проекти, в яких відображено різні тематичні напрями з курсу основ охорони праці та безпеки життєдіяльності. В їхній професійній підготовці дотримується думка про те, що навчання проектуванню є способом формування взаємодії із природним, техногенним середовищем і засобом формування в студентів навичок проектної діяльності.

Підсумовуючи, зазначимо, що застосування методу проектів в умовах методично виваженого використання інформаційно-комп'ютерних технологій відкриває

додаткові можливості для збагачення змістового й процесуального компонентів навчання студентів основам охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Подальші перспективи наукового дослідження можуть бути пов'язані з розробленням методики формування пізнавальних потреб студентів із використанням проектних технологій, застосуванням їх під час вивчення різних предметів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бушуев С., Бушуева Н. Управление проектами: основы профессиональных знаний и система оценки компетентности проектных менеджеров, изд. 2-е, К.: ІРІДУМ, 2010. 208 с.
2. Климова К.Я. Комплекс проектов у системі інтегративного професійно спрямованого навчання української мови студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних ВНЗ. Вісник Черкаського університету. 2011. С. 123–127.
3. Доненко О. Створюємо колективний проект. Завуч. 2003. Жовтень. № 29(179). С. 5–7.
4. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Полат Е.С., Бухаркина М.Ю., Моисеева М.В., Петров А.Е.; под ред. Полат Е.С. М.: Издательский центр «Академия», 2000. 272 с.
5. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.
6. Професійна освіта: словник / уклад. С.У. Гончаренко та ін.; за ред. Н.Г. Ничкало. К.: Вища школа, 2000. 380 с.
7. Ісаєва Г. Метод проектів – ефективна технологія навчання. URL: //osvita.ua/school/method/technol/1415/.
8. Полат Е.С. Как рождается проект. М.: ИСО РАО, 1995. 87 с.
9. Єрмаков І.Г. Компетентнісний потенціал проектної діяльності / Проектна діяльність у школі. К.: Шкільний світ, 2007. 128 с.
10. Васильєва Р.Ю. Підготовка майбутніх учителів до формування безпечної поведінки підлітків у позаурочній діяльності: [методичні рекомендації]. Житомир, 2010. С. 42.
11. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. М., 2000. 272 с.
12. Рыбина О.В. Проектная деятельность. 2004. № 1. С. 46–49.

УДК 378:371.146+371.132

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ РЕФЛЕКСІЇ ВЧИТЕЛІВ ГУМАНІТАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ

Сенчина Н.Г., аспірант
кафедри теорії та методики дошкільної освіти
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

У статті представлено модель формування педагогічної рефлексії вчителів гуманітарних спеціальностей у післядипломній освіті. Обґрунтовано вихідні теоретичні засади моделі експериментального освітнього процесу: методологічні підходи, дидактичні принципи, методи і форми навчання, педагогічні умови. Модель охоплює три блоки: цільовий, змістово-процесуальний і критеріально-рівневий, є основою відповідної системи роботи з формування педагогічної рефлексії вчителів гуманітарних спеціальностей у післядипломній освіті.

Ключові слова: модель, вчителі гуманітарних спеціальностей, післядипломна освіта, педагогічна рефлексія, підхід, принцип, метод навчання, педагогічні умови.

В статье представлена модель формирования педагогической рефлексии учителей гуманитарных специальностей в последипломном образовании. Обоснованы исходные теоретические положения модели экспериментального образовательного процесса: методологические подходы, дидактические принципы, методы и формы обучения, педагогические условия. Модель охватывает три блока: целевой, содержательно-процессуальный и критериально-уровневый, является основой соответствующей системы работы по формированию педагогической рефлексии учителей гуманитарных специальностей в последипломном образовании.

Ключевые слова: модель, учителя гуманитарных специальностей, последипломное образование, педагогическая рефлексия, подход, принцип, метод обучения, педагогические условия.

Senchyna N.G. MODEL OF THE FORMATION OF HUMANITIES TEACHERS' PEDAGOGICAL REFLECTION IN POSTGRADUATE EDUCATION

The article presents the model of the formation of humanities teachers' pedagogical reflection in postgraduate education. Theoretical basis of the model of experimental educational process – methodological approach-